

Thematic Analysis of the Sport-themed Writings of Manuel Vázquez Montalbán (1960-2003)

JORDI OSÚA QUINTANA^{1*}

¹ Institute Mare de Déu de la Mercè (Barcelona, Spain)

* Correspondence: Jordi Osúa Quintana (josua@xtec.cat)

Abstract

The purpose of this study is to analyse the content of the sport-themed writings of Manuel Vázquez Montalbán (1960-2003); to establish the main areas of sport, institutions, people, events, issues and scholarly disciplines addressed by this author; and to evaluate their relevancy for the physical activity and sport sciences. Despite his extensive works on sport, only some of the academic studies devoted to this author refer to their content, although we find references to his thinking in sport publications. The content of Montalbán's sport-themed works is clarified by a categorical thematic analysis, that is, a calculation of the frequency with which certain predefined categories appear. The results show that the most important thematic categories are Spanish football; Futbol Club Barcelona; footballers and fans; writing without sport themes and football matches; the relationship between politics and sport in Spain; and the political sociology of sport. Likewise, this study also reveals the importance of the Olympics, especially the 1992 Barcelona Olympics; the Spanish government and Real Madrid; sport and political leaders and biographical aspects; sport phenomena other than competition; historical memory and the role of the media; and the anthropology of sport in Montalbán's sport-themed writings.

Keywords: Manuel Vázquez Montalbán, sport-themed writing, content analysis, politics and sport, Spanish football, Futbol Club Barcelona, sociology of sport

Introduction

Manuel Vázquez Montalbán can be considered one of the most important contemporary Spanish writers. A novelist, poet, essayist and journalist, his works encompass themes like politics, gastronomy, literature, music and sport. His output was quite prolific: he published almost 150 books and more than 9000 journalistic articles (Salgado, 2009). And it is varied in terms of both the themes he examined and the literary genres drew from. The vast majority of studies on

Anàlisi temàtica de l'obra esportiva de Manuel Vázquez Montalbán (1960-2003)

JORDI OSÚA QUINTANA^{1*}

¹ INS Mare de Déu de la Mercè (Barcelona, Espanya)

* Correspondència: Jordi Osúa Quintana (josua@xtec.cat)

Resum

La finalitat d'aquest estudi consisteix a analitzar el contingut de l'obra esportiva de Manuel Vázquez Montalbán (1960-2003), establir els principals àmbits esportius, institucions, persones, esdeveniments, temes i disciplines científiques abordades per aquest autor i valorar la seva rellevància per a les ciències de l'activitat física i l'esport. Malgrat la seva extensa obra esportiva, solament alguns dels estudis acadèmics dedicats a aquest autor es refereixen al seu contingut, si bé trobem referències al seu pensament en publicacions esportives. El contingut de l'obra esportiva montalbaniana s'esclareix a partir de l'anàlisi temàtica categorial, és a dir, del càlcul de la freqüència d'aparició d'unes categories definides prèviament. Els resultats obtinguts mostren que el futbol espanyol; el Futbol Club Barcelona; els futbolistes i els aficionats; l'escriptura sense motiu esportiu i els partits de futbol; la relació entre política i esport a Espanya, i la sociologia política de l'esport apareixen com les categories temàtiques més significatives. Així mateix, aquesta recerca descobreix la importància de l'olimpisme, especialment els JJOO de Barcelona (1992); del govern espanyol i del Real Madrid; dels dirigents esportius i polítics i dels aspectes biogràfics; d'altres fets esportius diferents a les competicions; de la memòria històrica i del paper dels mitjans de comunicació, i de l'antropologia de l'esport en l'obra esportiva montalbaniana.

Paraules clau: Manuel Vázquez Montalbán, obra esportiva, anàlisi de contingut, política i esport, futbol espanyol, Futbol Club Barcelona, sociologia de l'esport

Introducció

Manuel Vázquez Montalbán pot ser considerat un dels escriptors espanyols contemporanis més importants. Novel·lista, poeta, assagista i periodista, la seva obra abasta temes com la política, la gastronomia, la literatura, la música o l'esport. La seva obra és molt prolífica, gairebé 150 llibres i més de 9000 articles periodístics publicats (Salgado, 2009), i variada, tant en els temes tractats com en els gèneres literaris utilitzats. La gran majoria dels estudis sobre l'obra montalbaniana

his oeuvre have been conducted from the literary or media fields. But the public recognition that Vázquez Montalbán enjoyed as an intellectual and writer does not extend to the research on his life, his works and his thinking prompted in Spain solely upon his death (Osúa, 2013; Rey, 2005; Salgado, 2009).

There is no doubt that Vázquez Montalbán was a great novelist and journalist, but other dimensions of his intellectual reflections related to some of his more personal pastimes, such as food and sport, have not been studied in depth. Nonetheless, in the two Spanish doctoral theses devoted to other aspects of his works, sport appears as one of the specific themes. In his thematic analysis, Pablo Rey (2005) shows that football is a quantitatively significant category in his journalistic and literary works and is a theme of special interest to the author. Francesc Salgado (2009) assembled his reflections around two ideological axes: the use of sport as an instrument of alienation and the symbolic interpretation of the meaning of Futbol Club Barcelona (FCB).

On the other hand, in an informative article, Joan Rius (2004) presented, for the first time and on the occasion of his death, the main ideas related to the world of sport as outlined by Manuel Vázquez Montalbán in his work around six thematic axes: criticism of intellectuals, criticism of Coubertin, the shift from play to politicised sport, sport and myth, the influence on theories of sport, and sport and the Olympics. Two years later, Rius (2006) expanded this work with one section devoted to the history of sport and Vázquez Montalbán's concept of physical education and sport; another to the definition of sport, both football and Olympic sport, and modern religion; and a third to condemning the exchange value of sport associated with capitalism. Likewise, in an unpublished Master's research project, Carles Geli (2009) outlined the main ideas related to the evolution of football until it became a designer religion.

In addition to these academic works, we can find references to Vázquez Montalbán's sport-themed writings in relation to several themes in numerous publications by authors associated with the world of physical activity and sport: the anthropological and social symbolism of FCB (Burns, 1999; Colomé, 1999; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008), the rejection of sport by intellectuals (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Santacana, 2005; Verdú, 1980), the

s'han desenvolupat des de l'àmbit literari o comunicatiu. Però el reconeixement públic del que va gaudir Vázquez Montalbán com a intel·lectual i escriptor no es correspon amb les recerques sobre la seva vida, la seva obra i el seu pensament iniciades a Espanya únicament arran de la seva mort (Osúa, 2013; Rey, 2005; Salgado, 2009).

No hi ha cap dubte a l'hora de reconèixer que Vázquez Montalbán va ser un gran novel·lista i periodista, però altres dimensions de la seva reflexió intel·lectual, relacionades amb algunes de les seves aficions més personals, com la gastronomia o l'esport, no han estat estudiades en profunditat. Així i tot, en les dues tesis doctorals espanyoles dedicades a altres aspectes de l'obra montalbaniana, l'esport hi apareix com un dels temes específics. Pablo Rey (2005) demostra en la seva anàlisi temàtica que el futbol constitueix una categoria quantitativament significativa en la seva obra periodística i literària i un tema d'especial interès per a aquest autor. Francesc Salgado (2009) aglutina les seves reflexions entorn de dos eixos ideològics: la utilització de l'esport com un instrument d'alienació i la interpretació simbòlica del significat del Futbol Club Barcelona (FCB).

D'altra banda, Joan Rius (2004) va presentar, per primera vegada i amb motiu de la seva mort, en un article divulgatiu les principals idees relacionades amb el món de l'esport exposades per Manuel Vázquez Montalbán en la seva obra al voltant de sis eixos temàtics: la crítica als intel·lectuals, la crítica a Coubertin, el pas del joc a l'esport polititzat, esport i mite, la influència en les teories de l'esport, i l'esport i els jocs olímpics. Dos anys després, Rius (2006) va ampliar aquest treball amb un apartat dedicat a la història de l'esport i al concepte montalbanià d'educació física i esport, un altre a la definició de l'esport, tant el futbol com l'olimpisme, com a religió moderna, i un tercer a la denúncia dels contravalors de l'esport vinculats al capitalisme. Així mateix, Carles Geli (2009) va exposar en un treball de màster inèdit les idees principals relacionades amb l'evolució del futbol fins a convertir-se en una religió de disseny.

A més d'aquests treballs acadèmics, en diverses publicacions d'autors vinculats al món de l'activitat física i l'esport trobem referències a l'obra esportiva montalbaniana en relació amb diversos temes: el simbolisme antropològic i social del FCB (Burns, 1999; Colomé, 1999; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008), el rebuig de l'esport per part dels intel·lectuals (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Santacana, 2005; Verdú, 1980), la consideració de

consideration of sport as a religious ritual (Durán, 1996; Feixa, 2003), the study of the relationship between football and politics during the Franco regime (Shaw, 1987), and the origin of aggressiveness in sport (Cagigal, 1990). José Luis Salvador (2004) even suggests viewing Manuel Vázquez Montalbán as one of the leading sociologists of sport in Spain.

The entire set of studies and bibliographic citations shows the importance and value of Vázquez Montalbán's sport-themed writings in the field of physical activity and sport. For this reason, this study has three objectives:

1. To analyse the sport-themed writings of Manuel Vázquez Montalbán.
2. To determine the main fields of sports, institutions, people, events, issues and scholarly disciplines.
3. To assess his importance for the physical activity and sport sciences.

The most important contributions of this study are the confirmation of football as the king of sports; the protagonism of the audience in sports spectacles; the political connotations of football and sport in Spain; and the importance of the themes dealt with by the sociology of sport in general and the political sociology of sport in particular. Likewise, it reveals the importance of the Olympics, especially the 1992 Barcelona Olympics; it confers a major role on the recovery of the historical memory associated with sport, especially from the Franco regime; it stresses the prominence gained by the media in politics and advertising; and it shows the importance of themes related to the anthropology of sport.

Material and Methods

The quantitative method used to achieve the objectives of this study is thematic category analysis. There are three main categories of content analysis depending on whether the analysis focuses on certain elements of the discourse (thematic analysis), on the form of this discourse (formal analysis) or on the relationships between its constituent elements (structural analysis). Thematic analysis seeks to tease out the authors' social representations or judgements based on given elements that constitute the discourse. Within this group is category analysis, which consists

l'esport com un ritual religiós (Durán, 1996; Feixa, 2003), l'estudi de la relació entre futbol i política durant el franquisme (Shaw, 1987) o l'origen de l'agressivitat en l'esport (Cagigal, 1990). Fins i tot, José Luis Salvador (2004) va proposar considerar Manuel Vázquez Montalbán com un dels millors sociòlegs de l'esport a Espanya.

El conjunt d'aquests estudis i citacions bibliogràfiques demostra la importància i el valor que en l'àmbit de l'activitat física i l'esport pot tenir l'obra esportiva montalbàniana. Per aquest motiu, els objectius d'aquest estudi són tres:

1. Analitzar el contingut de l'obra esportiva de Manuel Vázquez Montalbán.
2. Establir els principals àmbits esportius, institucions, persones, esdeveniments, temes i disciplines científiques.
3. Valorar la seva importància per a les ciències de l'activitat física i l'esport.

Les aportacions més rellevants d'aquesta recerca són la confirmació del futbol com l'esport rei; el protagonisme del públic en l'espectacle esportiu; les connotacions polítiques del futbol i de l'esport a Espanya, i la importància dels temes tractats per a la sociologia de l'esport en general i la sociologia política de l'esport en particular. Així mateix, descobreix el pes de l'olimpisme, especialment els Jocs de Barcelona (1992); atorga un paper principal a la recuperació de la memòria històrica vinculada a l'esport, sobretot del franquisme; destaca el protagonisme polític i publicitari assumit pels mitjans de comunicació i mostra la importància dels temes relacionats amb l'antropologia de l'esport.

Material i mètodes

El mètode quantitatiu empleat per aconseguir els objectius d'aquest estudi és l'anàlisi temàtica categorial. Existeixen tres grans categories d'anàlisi de contingut segons si l'anàlisi se centra en determinats elements del discurs (anàlisi temàtiques), en la forma d'aquest discurs (anàlisi formals) o en les relacions dels seus elements constitutius (anàlisi estructurals). L'anàlisi temàtica pretén posar de manifest les representacions socials o els judicis dels autors a partir de determinats elements constitutius del discurs. Dins d'aquest grup es troba l'anàlisi categorial consistent a calcular i comparar les freqüències de determinades

in calculating and comparing the frequencies of given features (the themes evoked and concepts used) which have previously been regrouped into meaningful categories (Quivy & Campenhoudt, 2004). The choice of this methodology, follows the model used in other similar studies, such as the one devoted to the oeuvre of José María Cagigal (Olivera, 1996).

The content analysis has been performed over all of Vázquez Montalbán's sports-theme writings published between 1960 and 2003 and compiled by Jordi Osúa (2013). This corpus is made up of a total of 700 sports-themed writings presented in journalistic articles, books, prologues, book chapters and interviews. Once the texts were delimited, they were categorised. This process consists in assigning a part of the text analysed to previously defined categories, although new categories may appear during the analysis process itself. Therefore, the categories used for the quantitative analysis of Vázquez Montalbán's sports-theme writings were established in two different ways: an inductive or "a priori" way based on the different aspects related to sport that were studied by other authors cited in the introduction, and a deductive or "a posteriori" way during the categorisation.

The richness and diversity of elements that appear in Vázquez Montalbán's sports-theme writings have led to the delimitation of six different aspects to analyse their content, thus allowing for greater depth in these texts and the ability to draw broader conclusions. These aspects on which the documents were categorised are the following: sport, institutions, people, sporting events, issues and finally, the discipline within the physical activity and sport sciences. For the sphere of sport, a total of 13 categories were defined; for institutions 37; for people 24; for events 15; for themes 101; and for disciplines 17. Of the 207 categories defined, 140 were inductive, based on previous studies, and 67 were deductive or developed during the categorisation.

Once the 700 references comprising Vázquez Montalbán's sports-theme writings were categorised, the frequency with which each one appeared was calculated (expressed in the percentage over the total texts). In this way, it was possible to organise the categories by importance. Frequencies higher than 7.1%, that is, categories that appear in more than 50 texts, were considered significant.

característiques (temes evocats i conceptes utilitzats), reagrupades prèviament en categories significatives (Quivy & Campenhoudt, 2004). L'elecció d'aquesta metodologia segueix el model utilitzat en altres estudis similars com el dedicat a l'obra de José María Cagigal (Olivera, 1996).

L'anàlisi de contingut s'ha realitzat sobre el conjunt de l'obra esportiva montalbaniana publicada entre 1960 i 2003 i recopilada per Jordi Osúa (2013). Un corpus format per un total de 700 escrits esportius presents en articles periodístics, llibres, pròlegs, capítols de llibre i entrevistes. Una vegada delimitats els textos s'ha procedit a la seva categorització. Aquest procés consisteix a assignar una part del text analitzat a unes categories definides amb anterioritat, encara que durant el propi procés d'anàlisi poden aparèixer noves categories. Per tant, les categories emprades per a l'anàlisi quantitativa de l'obra esportiva montalbaniana s'han establert de dues formes diferents: una inductiva, o "a priori", a partir dels diferents aspectes relacionats amb l'esport que han estat estudiats per altres autors exposats en la introducció; i una altra deductiva, o "a posteriori", durant la categorització.

La riquesa i diversitat d'elements que apareixen en els escrits esportius montalbanians ha comportat la delimitació de sis aspectes diferents per analitzar el seu contingut, permetent així un major aprofundiment en els textos i l'extracció de conclusions més àmplies. Aquests aspectes sobre els quals s'ha implementat una categorització del document són els següents: l'àmbit esportiu; les institucions; les persones; l'esdeveniment esportiu; el tema tractat, i, finalment, la disciplina dins de les ciències de l'activitat física i l'esport. Per a l'àmbit esportiu s'han definit un total de 13 categories; per a les institucions 37; per a les persones 24; per als esdeveniments 15; per als temes 101, i per a les disciplines 17. De les 207 categories definides, 140 han estat induïdes dels treballs previs i 67 deduïdes durant la categorització.

Una vegada categoritzades les 700 referències que conformen l'obra esportiva moltalbaniana, s'ha calculat la freqüència d'aparició de cadascuna d'elles (expressada en percentatge respecte del total de textos). D'aquesta manera s'han pogut ordenar les categories segons la seva importància. D'altra banda, s'han considerat significatives les freqüències superiors al 7.1%, és a dir, les d'aquelles categories que apareixen en més de 50 textos.

Results

After categorising all of Vázquez Montalbán's sports-theme writings into the six aspects delimited – sport, institutions, people, events, issues and discipline – and calculating the frequency with which each of the categories defined appeared, the following results were obtained.

In the category of sport, Vázquez Montalbán devoted most of his writings to football (78.7%), while other sports disciplines and the Olympics only appear in 18.9% and 16.9% of the texts, respectively. As we can see in *table 1*, within football, his attention was drawn to “national football” (76.8%), as he only dedicated 9.6% of his works to “international football”. Likewise, in the other sports, “national sports” also predominate (10.7%), and in the Olympics, the Barcelona Olympics do (9.7%).

Table 2 shows how FCB (41%) is far and away the institution he wrote about the most often. It is followed by allusions to the successive Spanish governments (17.4%) and to Real Madrid (17.4%). FCB and Real Madrid are related in 14.4% of the writings. Comments on the Spanish national football team (10.7%), international governments (9.7%), Spanish public television (8.9%), other football clubs (8%), multinational corporations (7.9%) and the Spanish Football Federation (7.6%) are also significant.

Thematic category	Frequency of appearance
National football	76.9%
National sport	10.7%
Barcelona (1992) Olympics	9.7%
International football	9.6%

Table 1. Frequency of appearance of the categories related to the field of sport

Thematic category	Frequency of appearance
Barça	41%
Spanish government	17.4%
Real Madrid	17.4%
Barça and Real Madrid	14.4%
Spanish national football team	10.7%
International government	9.7%
TVE	8.9%
Other clubs	8%
Companies	7.9%
RFEF	7.6%

Table 2. Frequency of appearance of the categories related to institutions

Resultats

Després de realitzar la categorització del conjunt de l'obra esportiva publicada de Manuel Vázquez Montalbán en els sis aspectes delimitats –àmbit, institucions, persones, esdeveniments, temes i disciplines– i calcular la freqüència d'aparició de cadascuna de les categories definides s'han obtingut els següents resultats.

En l'àmbit esportiu, Vázquez Montalbán dedica al futbol la major part dels seus escrits (78.7%), mentre que altres esports i l'olimpisme solament apareixen en el 18.9% i 16.9% dels textos respectivament. Tal com podem veure a la *taula 1*, dins del futbol, l'atenció recau sobre el “futbol nacional” (76.8%), dedicant al “futbol internacional” únicament el 9.6% de la seva obra. De la mateixa manera, en els altres esports també predomina l'“esport nacional” (10.7%) i en l'olimpisme, els JJOO de Barcelona (9.7%).

La *taula 2* mostra com el FCB (41%) és, amb diferència, la institució més tractada. A continuació, destaquen les al·lusions als successius governs espanyols (17.4%) i al Real Madrid (17.4%). El FCB i el Real Madrid apareixen relacionats en el 14.4% dels escrits. També resulten significatius els comentaris sobre la selecció espanyola de futbol (10.7%), els governs internacionals (9.7%), la televisió pública espanyola (8.9%), els altres clubs de futbol (8%), les empreses multinacionals (7.9%) i la Federació Espanyola de Futbol (7.6%).

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Futbol nacional	76.9%
Esport nacional	10.7%
JJOO de Barcelona (1992)	9.7%
Futbol internacional	9.6%

Taula 1. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb l'àmbit esportiu

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Barça	41%
Govern espanyol	17.4%
Real Madrid	17.4%
Barça i Real Madrid	14.4%
Selecció espanyola de futbol	10.7%
Govern internacional	9.7%
TVE	8.9%
Altres clubs	8%
Empreses	7.9%
RFEF	7.6%

Taula 2. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb les institucions

Thematic category	Frequency of appearance
Footballers	50.4%
Fans	45.4%
Presidents	35.7%
Politicians	30.7%
Biography	29%
Coaches	21.7%
Athletes	17%
Journalists	13.9%
Intellectuals	10.4%
Federation leaders	8.6%
Football managers	7.9%

Table 3. Frequency of appearance of the categories related to people

With regard to people, *table 3* shows how the main categories reflect the different stakeholders involved in the world of football: footballers (50.4%), fans (45.4%), club presidents (35.7%), coaches (21.7%) and, to a lesser extent, football managers (7.9%). However, politicians (30.7%), autobiographical information (29%), athletes (17%), journalists (13.9%) and surprisingly, intellectuals (10.4%), a group outside of sport, are also mentioned frequently.

Table 4 shows how the content of many of Vázquez Montalbán's sport texts do not include references to a sporting event (21.1%). Furthermore, another 20.6% examine issues related to the world of sport, but without specifying a given competition. Among sports competitions, the most important ones are football matches (20.8%) and major international events like the Olympics (15.1%), especially the Barcelona Olympics (1992) (9.1%), Football World Cups (12.5%) and competitions in other sports like the Tour de France (7.2%). Analyses of the football season are also prominent (9%).

Thematic category	Frequency of appearance
None	21.1%
Football match (total)	20.8%
Others	20.6%
Olympics	15.1%
Football match	14.7%
Football World Cup	12.5%
Barcelona Olympics (1992)	9.1%
Season	9%
International Competition + Tour	7.2%

Table 4. Frequency of appearance of the categories related to events

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Futbolistes	50.4%
Afeccionats	45.4%
Presidents	35.7%
Polítics	30.7%
Biografia	29%
Entrenadors	21.7%
Esportistes	17%
Periodistes	13.9%
Intel·lectuals	10.4%
Directius federatius	8.6%
Dirigents futbolístics	7.9%

Taula 3. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb les persones

Quant a les persones, a la *taula 3* s'observa com les principals categories responen als diversos agents implicats en el món del futbol: els futbolistes (50.4%), els afeccionats (45.4%), els presidents de clubs (35.7%), els entrenadors (21.7%) i, en menor mesura, els dirigents futbolístics (7.9%). No obstant això, també cobren protagonisme els polítics (30.7%), les dades autobiogràfiques (29%), els esportistes (17%), els periodistes (13.9%) i, sorprenentment, els intel·lectuals (10.4%), un grup social aliè a l'esport.

A la *taula 4* s'aprecia com el contingut d'una gran part dels textos esportius montalbanians no inclou una referència a un fet o esdeveniment esportiu (21.1%). A més, en un altre 20.6% s'aborden qüestions relacionades amb l'univers esportiu però sense tractar-se de cap competició. Entre els enfrontaments esportius, els més significatius són els partits de futbol (20.8%) i les grans trobades internacionals com les Olimpíades (15.1%), sobretot els JJOO de Barcelona (1992) (9.1%), els mundials de futbol (12.5%) o les competicions d'altres esports incloent el Tour de França (7.2%). També és rellevant l'anàlisi de la temporada futbolística (9%).

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Cap	21.1%
Partit de futbol (total)	20.8%
Altres	20.6%
Olimpíades	15.1%
Partit de futbol	14.7%
Mundial de futbol	12.5%
JJOO de Barcelona (1992)	9.1%
Temporada	9%
Competició internacional + Tour	7.2%

Taula 4. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb els esdeveniments

Thematic category	Frequency of appearance
National or sport politics	43.4%
Sports memory	38.4%
Media	36.4%
Club politics	27.1%
Economics and sport	25.9%
Sports hero	25.6%
Sports compensation	24.1%
Football analysis	22.9%
Audience in general	22.7%
Political or social meaning of FCB	22.4%
Spanish sports patriotism	19.1%
International or sport politics	18.6%
Barça-Real Madrid antagonism	15.7%
Sports mythification	15.6%
Alienation (audience)	14.9%
Football religiosity	14.4%
Barcelona audience	12.9%
Myth	12.9%
Football market	12.1%
Psychology of leaders	11.7%
Catalan patriotism	11.4%
Catalan politics	10.7%
Corruption	10%
Player psychology	10%
National sport policy	10%
Audience-player relationship	9.9%
Emotion	9.7%
Advertising	9.6%
Social hygiene	9.4%
Relationship between FCB players-audience	9.4%
Society	9%
Spectacle	8.4%
Violence	8.4%
Globalisation	7.9%
Significance of Real Madrid	7.9%
Political awareness	7.9%
Concept	7.4%
Olympic ideology	7.1%

Table 5. Frequency of appearance of the categories related to the issues

Regarding the issues examined, we found 35 categories with a high frequency of appearance, a demonstration of the variety and plurality of Vázquez Montalbán's reflections on sport (table 5). Among all of them, ten scored between 22% and 44%; that is, they were present in 150 to 300 texts. The most substantial ones refer to the political use of Spanish sport (43.4%), the memory of past sports (38.4%) and the role of the media in the commercialisation and transmission of sports ideology (36.4%). Issues related to management of football clubs (27.1%), the economic aspects of sport (25.9%), the conversion of athletes into intermediaries between fans and victory (25.6%) and satisfying individual and

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Política nacional i esport	43.4%
Memòria esportiva	38.4%
Mitjans de comunicació	36.4%
Política de club	27.1%
Economia i esport	25.9%
Heroi esportiu	25.6%
Compensació esportiva	24.1%
Anàlisi futbolística	22.9%
Públic en general	22.7%
Significació política i social del FCB	22.4%
Patriotisme esportiu espanyol	19.1%
Política internacional i esport	18.6%
Antagonisme Barça-Real Madrid	15.7%
Mitificació esportiva	15.6%
Alienació (públic)	14.9%
Religiositat futbolística	14.4%
Públic barcelonista	12.9%
Mite	12.9%
Mercat futbolístic	12.1%
Psicologia dels dirigents	11.7%
Patriotisme català	11.4%
Política catalana	10.7%
Corrupció	10%
Psicologia del jugador	10%
Política esportiva nacional	10%
Relació públic-jugador	9.9%
Emoció	9.7%
Publicitat	9.6%
Higiene social	9.4%
Relació públic barcelonista-jugador	9.4%
Societat	9%
Espectacle	8.4%
Violència	8.4%
Globalització	7.9%
Significació del Real Madrid	7.9%
Consciència política	7.9%
Concepte	7.4%
Ideologia olímpica	7.1%

Taula 5. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb els temes tractats

Respecte als temes tractats, trobem 35 categories amb una freqüència d'aparició significativa, una mostra de la varietat i pluralitat de les reflexions esportives montalbánianes (taula 5). Entre totes aquestes, en destaquen 10 que obtenen entre el 22 i el 44%, és a dir, estan presents entre 150 i 300 textos. Les més substancials responen a la utilització política de l'esport espanyol (43.4%), al record del passat esportiu (38.4%) o al paper dels mitjans de comunicació en la comercialització i en la transmissió de la ideologia esportiva (36.4%). Les qüestions relacionades amb la gestió dels clubs de futbol (27.1%), els aspectes econòmics de l'esport (25.9%), la conversió d'esportistes en intermediaris entre l'afecionat i la victòria

social frustrations via sport (24.1%) are the second most important group. Furthermore, physical, technical and tactical comments on football are essential (22.9%), and the role of the audience in sport (22.7%) and the political and social meaning of FCB (22.4%) are also prominent. Among the other categories, the prominent ones include those related to the political dimension of sport – national patriotism (19.1%), international politics (18.6%), Catalan patriotism (11.4%), Catalan politics (10.7%), national sports policy (10%), political awareness (7.9%) and Olympic ideology (7.1%); to FCB and Real Madrid – FCB-Real Madrid antagonism (15.7%), the pro-Barcelona audience (12.9%), the relationship between FCB players and audiences (9.4%) and the meaning of Real Madrid (7.9%); the critical analysis of sport –mythification (15.6%), audience alienation (14.9%), football religiosity (14.4%), myth (12.9%), corruption (10%), social hygiene (9.4%), spectacle (8.4%) and concept (7.4%); and the economic implications of the sport – football market (12.1%), advertising (9.6%) and globalisation (7.9%).

Finally, *table 6* contains the scholarly disciplines in which the contents examined by Vázquez Montalbán can be included. The reflections on sport are essentially related to its socio-political (76.7%), social (63%), anthropological (42.6%) and psychological (28.1%) aspects. But other prominent topics include sports journalism (15.3%), the Olympics (13.9%) and sports management (12.5%). Finally, we can find interesting contributions to the history of Spanish football (9.1%), critical sport theory (8.4%) and the history of FCB (8.3%).

(25.6%) o la satisfacció de les frustracions individuals i socials a través de l'esport (24.1%) constitueixen el segon bloc de temes primordials. A més, també són elementals els comentaris físics, tècnics i tàctics en el futbol (22.9%), el paper del públic en l'esport (22.7%) i el significat polític i social adquirit del FCB (22.4%). Entre la resta de categories destaquen les relacionades amb la dimensió política de l'esport –patriotisme nacional (19.1%), política internacional (18.6%), patriotisme català (11.4%), política catalana (10.7%), política esportiva nacional (10%), consciència política (7.9%) i ideologia olímpica (7.1%)–; amb el FCB i el Real Madrid –antagonisme FCB-Real Madrid (15.7%), públic barcelonista (12.9%), relació públic barcelonista-jugador (9.4%) i significació Real Madrid (7.9%)–; l'anàlisi crítica de l'esport –mitificació (15.6%), alienació del públic (14.9%), religiositat futbolística (14.4%), mite (12.9%), corrupció (10%), higiene social (9.4%), espectacle (8.4%) i concepte (7.4%)–; i les implicacions econòmiques de l'esport –mercat futbolístic (12.1%), publicitat (9.6%) i globalització (7.9%).

Finalment, la *taula 6* recull les disciplines científiques en les quals es poden incloure els continguts tractats per Vázquez Montalbán. Les reflexions entorn de l'esport realitzades tenen a veure fonamentalment amb els seus aspectes sociopolítics (76.7%), socials (63%), antropològics (42.6%) i psicològics (28.1%). Però també són rellevants el periodisme esportiu (15.3%), l'olimpisme (13.9%) i la gestió esportiva (12.5%). Finalment, trobem aportacions interessants per a la història del futbol espanyol (9.1%), la teoria crítica de l'esport (8.4%) i la història del FCB (8.3%).

Thematic category	Frequency of appearance
Political sociology of sport	76.7%
Sociology of sport	63%
Anthropology of sport	42.6%
Psychology of sport	28.1%
Sports journalism	15.3%
Olympics	13.9%
Sports management	12.5%
History of Spanish football	9.1%
Sport theory	8.4%
History of FCB	8.3%

Table 6. Frequency of appearance of the categories related to the scholarly disciplines

Categoria temàtica	Freqüència d'aparició
Sociologia política de l'esport	76.7%
Sociologia de l'esport	63%
Antropologia de l'esport	42.6%
Psicologia de l'esport	28.1%
Periodisme esportiu	15.3%
Olimpisme	13.9%
Gestió esportiva	12.5%
Història del futbol espanyol	9.1%
Teoria de l'esport	8.4%
Història del FCB	8.3%

Taula 6. Freqüència d'aparició de les categories relacionades amb les disciplines científiques

Discussion

During the content analysis of Vázquez Montalbán's sports-theme writings, we found few categories with a significant frequency of appearance that had not previously been defined in the studies performed and the references to his thinking cited in numerous sports publications. Only the categories "other football clubs" (institution), "none" and "others" (events) and "audience and player" (issues) deduced during the categorisation process appeared in more than 50 texts. Likewise, Manuel Vázquez Montalbán dealt with a wide variety of aspects of sport and studied them in great depth. This is proven by the large number of categories present in at least 50 sport references: ten institutions, eleven kinds of people, 38 issues and ten scholarly disciplines. In contrast, the sports fields are more uniform: only four categories exceed this figure, and there are just five sporting events, although the "others" category is a mixed bag which includes different events.

In the field of sport, we confirmed the conclusion of Pablo Rey's thesis (2005) on the importance of football in Vázquez Montalbán's journalistic and literary work. However, we also confirmed his desire to address issues related to other sports and the Olympics (Rius 2004, 2006; Salgado, 2009). However, the content analysis shows other aspects that were not previously noted, such as his interest in international football and the Barcelona Olympics (1992). In contrast, the theoretical reflection on the meaning of football, sport and the Olympics (Durán, 1996; Feixa, 2003; Geli, 2009; Rius, 2004, 2006) is not quantitatively significant in each of the areas.

Within Spanish football, Vázquez Montalbán essentially paid attention to FCB, a concern related to his fandom of this club and its political, identity and social implication (Burns, 1999; Colomé, 1999; Geli, 2009; Salgado 2009; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008). As Duncan Shaw (1987), Joan Rius (2004) and Francesc Salgado (2009) have noted, the condemnation of the Spanish government's interference in football and in sports is one of the aspects that is repeatedly discussed the most often by this Barcelona-based writer, as well as their political use by the governments of other countries. However, the analysis of his sports writings as a whole reveals that this ideological manipulation is not limited just to the Franco regime, as these authors basically state, but extends to the other democratic governments of Spain

Discussió

Durant l'anàlisi de contingut de l'obra esportiva montalbàniana s'han trobat poques categories amb una freqüència d'aparició significativa no definides prèviament en funció dels estudis realitzats i de les referències al seu pensament citades en diverses publicacions esportives. Únicament les categories "clubs de futbol altres" (institucions), "cap" o "uns altres" (esdeveniments), i "públic i jugador" (temes) deduïdes durant el procés de categorització apareixen en més de 50 textos. Així mateix, Manuel Vázquez Montalbán tracta una gran pluralitat d'aspectes esportius i els estudia amb una gran profunditat. Així ho demostra la gran quantitat de categories presents en almenys 50 referències esportives: deu institucions, onze tipologies de persones, trenta-vuit temes i deu disciplines científiques. En canvi, els àmbits esportius són més uniformes, solament quatre categories superen aquesta xifra, i els esdeveniments esportius es redueixen a cinc, encara que la categoria "uns altres" constitueix un calaix de sastre que inclou diferents fets.

En l'àmbit esportiu, es confirma el resultat de la tesi de Pablo Rey (2005) sobre la importància del futbol en l'obra periodística i literària montalbàniana. Però també la voluntat d'abordar qüestions relacionades amb altres esports o l'olimpisme (Rius 2004, 2006; Salgado, 2009). No obstant això, l'anàlisi de contingut mostra altres aspectes no exposats amb anterioritat com l'interès pel futbol internacional o pels JJOO de Barcelona (1992). En canvi, la reflexió teòrica sobre el sentit del futbol, de l'esport i de l'olimpisme (Durán, 1996; Feixa, 2003; Geli, 2009; Rius, 2004, 2006) no resulta, en cadascun dels àmbits, quantitativament significativa.

Dins del futbol espanyol, Vázquez Montalbán para esment fonamentalment al FCB. Una preocupació vinculada a la seva afició per aquest club i a les implicacions polítiques, identitàries i socials d'aquest (Burns, 1999; Colomé, 1999; Geli, 2009; Salgado 2009; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008). Com han assenyalat Duncan Shaw (1987), Joan Rius (2004) i Francesc Salgado (2009), la denúncia de la intervenció del govern espanyol en el futbol i en l'esport és un dels aspectes assenyalats de forma recurrent per l'escriptor barceloní, així com la seva utilització política per part dels governs d'altres països. No obstant això, l'anàlisi del conjunt de l'obra esportiva permet constatar que aquesta manipulació ideològica no se circumscriu solament al franquisme, com assenyalen bàsicament aquests autors, sinó també a la resta de governs democràtics espanyols

(from other parties, such as the UCD, PSOE and PP). Likewise, Joan Rius (2006) discusses Vázquez Montalbán's criticism of the transformation of sport into a lucrative business for companies (Rius, 2006).

In contrast, other institutions like Real Madrid, the relationship between FCB and Real Madrid, the Spanish national team, Televisión Española and other football clubs were not given sufficient credit in previous studies. Not only does FCB have political, identity and social implications, but so do other football clubs, such as the Athletic Club and especially Real Madrid. This non-sport significance becomes particularly prominent when they vie against FCB. Yet furthermore, the Spanish national team and Spanish public television have been two of the most influential instruments in the hands of governments to achieve their political objectives.

Given that football is the predominant field, it is logical that footballers are the main category within people. However, it is nonetheless surprising that fans appear so frequently. This can be attributed to the importance of the audience as the target of the politicisation of sport, faithful followers of the football religion, main players in the mythical relationship with the athlete and the agent that constructs popular sentimentality, aspects which are included in the studies performed to date. The importance of politicians and journalists reflects the politicisation of the sport by governments and the media, as discussed above. On the other hand, the analysis of the relationship between intellectuals and sport is confirmed as a significant issue (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Rius, 2004; Santacana, 2005; Verdú, 1980). Likewise, we found three categories which appeared quite frequently and indicate new elements: the role of the presidents of football clubs, the main agents in the transformation of football into a spectacle, and the people behind football-related violence; autobiographic references; and the prominent role played by coaches in a game where the playing system has relegated footballers to the background.

The vast majority of Vázquez Montalbán's sports-theme writings logically start with some event related to the world of sport, especially a competition, such as a football match, an Olympic competition or a football World Cup. However, the frequency with which the categories related to football competitions appear does not match those found in

(UCD, PSOE i PP). Així mateix, Joan Rius (2006) contemplava la crítica montalbaniana a la transformació de l'esport en un negoci lucratiu per a les empreses (Rius, 2006).

En canvi, altres institucions com el Real Madrid, la relació entre el FCB i el Real Madrid, la selecció espanyola, Televisió Espanyola o altres clubs de futbol no han estat suficientment valorades en els estudis previs. No solament el FCB presenta implicacions polítiques, identitàries i socials, sinó també altres clubs de futbol, com per exemple l'Athletic Club i, particularment, el Real Madrid. Un significat extradeportivo que es posa de manifest especialment quan s'enfronten amb el FCB. Però, a més, la selecció espanyola de futbol i la televisió pública espanyola han estat dos dels instruments més influents en mans dels governs per aconseguir els seus objectius polítics.

Sent el futbol l'àmbit esportiu predominant resulta lògic que els futbolistes constitueixin la principal categoria dins de les persones. Encara que no deixa de ser sorprenent que els afeccionats apareguin amb una freqüència tan elevada, un fet que ha d'atribuir-se a la importància que el públic té com a objecte de la politització de l'esport, feligrès de la religió futbolística, protagonista de la relació mítica amb l'esportista o constructor d'una sentimentalitat popular, aspectes inclosos en els estudis realitzats fins al moment. La rellevància dels polítics i dels periodistes reflecteix la politització de l'esport per part dels governs i dels mitjans de comunicació comentada anteriorment. D'altra banda, l'anàlisi de la relació entre els intel·lectuals i l'esport es confirma com una qüestió significativa (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Rius, 2004; Santacana, 2005; Verdú, 1980). Així mateix, trobem tres categories amb una gran freqüència d'aparició que indiquen nous elements: el paper dels presidents dels clubs de futbol, protagonistes de la transformació del futbol en un espectacle i responsables de la violència futbolística; les referències autobiogràfiques, i el protagonisme dels entrenadors en un futbol on els sistemes de joc han relegat els futbolistes a un segon pla.

La gran majoria dels escrits esportius montalbanians parteixen, com és lògic, d'algun esdeveniment relacionat amb el món de l'esport, sobretot d'una competició, ja sigui un partit de futbol, una competició olímpica o un mundial de futbol. No obstant això, la freqüència d'aparició de les categories relacionades amb les competicions futbolístiques no es correspon

the field of sport. Vázquez Montalbán is not just a sports journalist who writes about matches. In this sense, we can highlight the more than 140 articles which have nothing to do with any sporting event and the same number related to a sporting event other than a competition. This is a reflection which oftentimes goes beyond the comments on a sporting event. Curiously, the Barcelona-based writer only contributed to a sports section twice: the newspaper *El País* and the magazine *Triunfo* under the pseudonym Luis Dávila (Osúa, 2013). Within sports competitions, the most prominent are the Barcelona Olympics (1992) and the football World Cup. Many of these texts are journalistic assignments commissioned by *El País* or numerous international publications (Osúa, 2013).

After analysing the content of all his sports-themed writings, the sports issues pointed out by different authors who have studied and cited Vázquez Montalbán's sports-theme writings cannot generally be considered the most important ones. Some of them, such as the criticism of intellectuals (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Rius, 2004; Santacana, 2005; Verdú, 1980), the criticism of Coubertin and sport theories (Rius, 2004) and sport as religious ritual (Durán, 1996; Feixa, 2003) are not even significant. Furthermore, sports mythology (Rius, 2004), violence in football (Cagigal, 1990) and the transformation of football into a designer religion (Geli, 2009) are only somewhat important, particularly the latter. Only the political and social significance of FCB (Burns, 1999; Colomé, 1999; Geli 2009; Salgado, 2009; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008) is among the ten issues that appear the most.

The political connotations of sport in Spain are the main issue examined in his sports writings (Rius, 2004, 2006; Salgado, 2009; Shaw, 1987). However, this study shows their true dimension, including not only the Franco regime but also different democratic governments. However, this unveiling of the ideological manipulation of sport is not solely limited to the present but also takes advantage of the recollection of the past to revive this memory and avoid committing the same errors again, a purpose of Vázquez Montalbán's writing in general (Geli, 2009). The media play an essential role, not claimed previously, in the oblivion and political harnessing of Spanish sport, not only the public media, especially during the Franco regime and the transition, but also the private media during

amb les vistes en l'àmbit esportiu. Vázquez Montalbán no és solament un periodista esportiu que escriu sobre els partits. En aquest sentit, destaquen els més de 140 articles desvinculats d'un esdeveniment esportiu i d'altres relacionats amb un fet esportiu diferent d'una competició. Es tracta d'una reflexió que, en moltes ocasions, va més enllà del comentari d'una trobada esportiva. Curiosament, l'escriptor barceloní solament va col·laborar en dues ocasions dins d'una secció esportiva: en el diari *El País* i en la revista *Triunfo* sota el pseudònim de Luis Dávila (Osúa, 2013). Dins de les competicions esportives destaquen els JJOO de Barcelona (1992) i els mundials de futbol. Molts d'aquests textos responen a encàrrecs periodístics realitzats per *El País* o per diverses publicacions internacionals (Osúa, 2013).

Després d'analitzar el contingut del conjunt de l'obra esportiva, els temes esportius assenyalats pels diversos autors que han estudiat i citat l'obra esportiva montalbaniana poden considerar-se, en general, com els més importants. Fins i tot, alguns d'ells, com la crítica als intel·lectuals (Alcoba, 1972; Cazorla, 1979; Meynaud, 1972; Rius, 2004; Santacana, 2005; Verdú, 1980), la crítica a Coubertin o les teories de l'esport (Rius, 2004), o l'esport com a ritual religiós (Durán, 1996; Feixa, 2003) no resulten significatius. A més, la mitologia esportiva (Rius, 2004), la violència futbolística (Cagigal, 1990) i transformació del futbol en una religió de disseny (Geli, 2009) solament tenen una certa rellevància, especialment aquest últim. Únicament la significació política i social del FCB (Burns, 1999; Colomé, 1999; Geli 2009; Salgado, 2009; Salvador, 2005; Santacana, 2005, 2008) apareix entre els deu temes més tractats.

Les connotacions polítiques de l'esport a Espanya constitueixen la principal qüestió tractada en l'obra esportiva (Rius, 2004, 2006; Salgado, 2009; Shaw, 1987). No obstant això, aquesta recerca mostra la seva veritable dimensió incloent no solament el franquisme sinó també els diversos governs democràtics. Però aquest desvetllament de la manipulació ideològica de l'esport no tan sols se cenyeix al present sinó que aprofita el record del passat per recuperar la seva memòria i evitar cometre de nou els mateixos errors, una funció pròpia de l'escriptura general de Vázquez Montalbán (Geli, 2009). Els mitjans de comunicació exerceixen un paper fonamental, no reivindicat anteriorment, en l'oblit i la instrumentalització política de l'esport espanyol. No solament els mitjans públics, sobretot durant el franquisme i la transició,

democracy. In addition to the political aspects and historical memory, the economic implications of sport are also present in many of the texts (Rius, 2006).

In contrast, we do not find references to the politics of the clubs in any author. Vázquez Montalbán compared the sports and institutional decisions taken by the boards or presidents, especially of FCB, according to their coherence with the club's identity. On the other hand, Vázquez Montalbán's texts contain numerous technical, tactical or physical comments related to the footballers, coaches or a team's play (Geli, 2009), making this the eighth most important thematic category. Even though Montalbán primarily took an interest in the political, historical, media and economic aspects, he also revealed his knowledge of the game of football.

Furthermore, he stresses the role of the audience in the activity and in the sports spectacle, such an elementary subject as the athlete in the sports relationship. To the viewer, sport may be a means of alienation or awareness, or an instrument of political manipulation or the construction of popular sentimentality. This bond is based on the picture of the athlete or footballer as a sports hero whose gestures can get the audience to participate in a triumph which they are not allowed in their everyday lives, thus offsetting their individual and societal frustrations. The importance of these categories shows the value of critical reflection on sport in his writings.

Finally, we should point out the importance of three aspects that had not been mentioned to date. The first is the use of the sports epic to strengthen national identity, primarily in Spain through Real Madrid and the Spanish national football team. The second is the political harnessing of sport by the governments of other countries, not only at the Olympics, as Joan Rius (2004) noted, but also in the football World Cups. The third is the antagonism between FCB and Real Madrid as an anthropological expression of the need to reaffirm one's own identity versus an enemy and as a bloodless mechanism to resolve the political tensions between the centre and the periphery in Spain. Without the existence of this rivalry, the significance of each of these clubs would be impossible to understand.

The scholarly disciplines confirm José Luis Salvador's (2004) proposal to consider Vázquez Montalbán one of the most important sociologists of sport in the country and the references to his thinking made by Alcoba (1972), Cagigal (1990), Cazorla (1979),

sinó també els privats en democràcia. A més dels aspectes polítics i de la memòria històrica, les implicacions econòmiques de l'esport estan presents en una gran part dels textos (Rius, 2006).

En canvi, no trobem referències a la política dels clubs en cap autor. Vázquez Montalbán valora les decisions esportives i institucionals preses per les juntes directives o els presidents, en particular del FCB, en funció de la seva coherència amb la identitat del club. D'altra banda, en els textos montalbanians apareixen nombrosos comentaris tècnics, tàctics o físics relacionats amb els futbolistes, els entrenadors o el joc d'un equip (Geli, 2009), fins al punt de ser la vuitena categoria temàtica més important. Malgrat que Montalbán s'interessa principalment pels aspectes polítics, històrics, mediàtics i econòmics, també exposa els seus coneixements futbolístics.

A més, destaca el paper del públic en l'activitat i en l'espectacle esportiu, un subjecte tan elemental com l'esportista en la relació esportiva. Per a l'espectador, l'esport pot ser un mitjà d'alienació o de conscienciació, sent instrument de manipulació política o de construcció de la sentimentalitat popular. Aquest vincle es basa en la consideració de l'esportista o del futbolista com un heroi esportiu que a través de les seves gestes pot fer participar al públic d'un triomf que en la seva vida quotidiana no li està permès, compensant així la seva frustració individual i social. La importància d'aquestes categories demostra el valor de la reflexió crítica sobre l'esport en la seva obra.

Finalment, cal assenyalar la rellevància adquirida per tres aspectes inèdits fins al moment. Primer, la utilització de l'èpica esportiva per enfortir la identitat nacional, fonamentalment a Espanya a través del Real Madrid i de la selecció espanyola de futbol. Segon, la instrumentalització política de l'esport per part dels governs d'altres països, no solament en les cites olímpiques com advertia Joan Rius (2004) sinó també en els mundials de futbol. Tercer, l'antagonisme entre el FCB i el Real Madrid com a expressió antropològica de la necessitat de reaffirmar la pròpia identitat sobre la base d'un enemic i mecanisme de resolució incruenta de les tensions polítiques entre el centre i la perifèria espanyola. Sense l'existència d'aquesta rivalitat no podria entendre's el sentit de cadascun d'aquests clubs.

Les disciplines científiques ratifiquen la proposta de José Luis Salvador (2004) de considerar a Vázquez Montalbán com un dels sociòlegs de l'esport més importants del país i les referències al seu pensament realitzades per

Colomé (1999), Durán (1996), Meynaud (1972) and Shaw (1987). The vast majority of his reflections are related to sociology – the economy, the media, social values, society, religion and violence – or the political sociology of sport. But it also confirms the importance of the anthropological aspects noted in the studies by Feixa (2003), Salvador (2005) and Verdú (1980). In contrast, the absence of citations in books related to sports psychology is surprising, as a discipline that appeared fairly frequently, and to a lesser extent the citations to sports journalism and the Olympics. On the other hand, even though he was an acknowledged FCB fan and devoted many of his writings to this club, his interest revolved more around the political and social aspects than the history. Even though there are not too many references to sports theory, they should be borne in mind as he is one of the few intellectuals who has devoted part of his reflections on sport to analysing the meaning of this mass phenomenon.

Conclusions

The content analysis performed shows the vast wealth and diversity of the subjects addressed in-depth by Manuel Vázquez Montalbán in his sport-themed writings (1960-2003): four kinds of sports, ten institutions, eleven kinds of people, five sporting events, 38 issues and ten scholarly disciplines. Almost all of these categories were defined based on previous studies and the references found in sports publications. However, this study allows us to weigh the importance of these categories in Vázquez Montalbán's entire body of work, thus overcoming the partial vision found in studies to date. It furthermore allows us to establish the top priority sport contents to this Barcelona-based writer.

The most important contributions of this study are the confirmation of football as the main sport in Vázquez Montalbán's sport-themed writings; his interest in issues related to the non-sport meaning and management of FCB; the important role of the audience, along with the footballers, in the sport; writing without a sports motif or based on a football match; the analysis of the political connotations of football and sport in Spain; and the importance of the issues examined for the sociology of sport in general and the political sociology of sport in particular.

It also reveals the importance of the Olympics, especially the 1992 Barcelona Olympics; it warns about

Alcoba (1972), Cagigal (1990), Cazorla (1979), Colomé (1999), Durán (1996), Meynaud (1972) i Shaw (1987). La gran majoria de les seves reflexions tenen a veure amb continguts relacionats amb la sociologia –economia, mitjans de comunicació, valors socials, societat, religió o violència– o la sociologia política de l'esport. Però també es confirma la rellevància dels aspectes antropològics assenyalada en els treballs de Feixa (2003), Salvador (2005) i Verdú (1980). En canvi, sorprèn l'absència de citacions en llibres relacionats amb la psicologia de l'esport, disciplina amb una freqüència d'aparició bastant significativa, i en menor mesura amb el periodisme esportiu i l'olimpisme. D'altra banda, malgrat ser un reconegut barcelonista i dedicar molts escrits a aquest club, el seu interès se centra més en els aspectes polítics i socials que en els històrics. Encara que les referències a la teoria de l'esport no siguin moltes, han de ser tingudes en compte en tractar-se d'un dels pocs intel·lectuals que ha dedicat una part de la seva reflexió esportiva a analitzar el sentit d'aquest fenomen de masses.

Conclusions

L'anàlisi del contingut realitzat demostra la gran riquesa i diversitat d'aspectes abordats amb profunditat per Manuel Vázquez Montalbán en la seva obra esportiva (1960-2003): quatre àmbits esportius, deu institucions, onze tipologies de persones, cinc esdeveniments esportius, trenta-vuit temes i deu disciplines científiques. La pràctica totalitat d'aquestes categories han estat definides a partir dels estudis previs realitzats i de les referències trobades en publicacions esportives. No obstant això, aquesta recerca permet valorar la importància d'aquestes categories en el conjunt de l'obra esportiva montalbaniana, superant així la visió parcial dels treballs realitzats fins al moment, i establir quins són els continguts esportius prioritaris per a l'escriptor barceloní.

Les aportacions més importants d'aquest estudi són la confirmació del futbol com l'esport principal en l'obra esportiva montalbaniana; l'interès per les qüestions relacionades amb el significat extraesportiu i la gestió del FCB; el protagonisme del públic, al costat dels futbolistes, en l'esport; l'escriptura sense motiu esportiu o a partir d'un partit de futbol; l'anàlisi de les connotacions polítiques del futbol i de l'esport a Espanya, i la importància dels temes tractats per a la sociologia de l'esport en general i la sociologia política de l'esport en particular.

També descobreix la rellevància de l'olimpisme, especialment els JJOO de Barcelona (1992); adverteix

the use of sport by all the Spanish governments and mentions the political and athletic implications of Real Madrid; it provides personal enough information to be able to write a sports biography; it comments on other events related to sport beyond competitions; it gives a prominent role to the recovery of the historical memory associated with sport, especially in the Franco regime, and stresses the more prominent role played by the media in politics and advertising; and it shows the importance of issues related to the anthropology of sport.

Therefore, Vázquez Montalbán should be regarded as one of the Spanish intellectuals and writers who has historically contributed to most towards assessing sport in Spain. The contents of his sport writings are a significant contribution to the physical activity and sport sciences, so his opinion should be borne in mind when reflecting on the political, social, anthropological, psychological and media aspects not only of football but also of the Olympics and other sports.

Conflict of Interests

No conflict of interest was reported by the authors.

References | Referències

- Alcoba, A. (1972). *¿¿Contamos contigo??*. Madrid: G. del Toro.
- Burns, J. (1999). *Barça, la pasión de un pueblo*. Barcelona: Anagrama/ Empúries.
- Cagigal, J. (1990). *Deporte y agresión*. Madrid: Alianza Deporte.
- Cazorla, L. (1979). *Deporte y Estado*. Barcelona: Labor.
- Colomé, G. (1999). Conflictos e identidades en Cataluña. A S. Segurrola (Ed.), *Fútbol y pasiones políticas* (pàg. 174). Madrid: Debate.
- Durán, J. (1996). *Espectáculos deportivos, sociedades democráticas y economía de mercado*. A R. Sánchez (Ed.), *La actividad física y el deporte en un contexto democrático (1976-1996)* (pàg. 27-34). Pamplona: AEISAD.
- Feixa, C. (2003). Un antropólogo en el fútbol. A F. X. Medina & R. Sánchez (Eds.), *Culturas en juego. Ensayos de antropología del deporte en España* (pàg. 73-102). Barcelona: Icaria.
- Geli, C. (2009). *Fútbol: d'opi del poble a perfum intel·lectual* (Project de màster inèdit). Universitat Ramon Llull, Barcelona, Espanya.
- Meynaud, J. (1972). *El deporte y la política. Análisis social de unas relaciones ocultas*. Barcelona: Hispano Europea.
- Olivera, J. (1996). *José María Cagigal Gutiérrez (1928-1983). Vida, obra y pensamiento en torno a la Educación Física y el Deporte* (Tesi doctoral inèdita, Universitat de Barcelona-INEFC, Barcelona, Espanya).
- Osúa, J. (2013). *El deporte en la vida y en la obra de Manuel Vázquez Montalbán (1939-2003)* (Tesi doctoral inèdita, Universitat de Barcelona-INEFC, Barcelona, Espanya).

respecte a la utilització de l'esport per part de tots els governs espanyols i comenta les implicacions polítiques i esportives del Real Madrid; aporta dades personals suficients per elaborar una biografia esportiva; comenta altres fets relacionats amb l'esport més enllà de les competicions; atorga un paper principal a la recuperació de la memòria històrica vinculada a l'esport, sobretot del franquisme, i destaca el protagonisme polític i publicitari assumit pels mitjans de comunicació, i mostra la importància dels temes relacionats amb l'antropologia de l'esport.

Per tant, Vázquez Montalbán hauria de ser considerat com un dels intel·lectuals i escriptors espanyols que històricament més ha contribuït a la valoració de l'esport a Espanya. Els continguts de la seva obra esportiva constitueixen una gran aportació per a les ciències de l'activitat física i l'esport, per la qual cosa la seva opinió hauria de ser tinguda en compte a l'hora de reflexionar sobre els aspectes polítics, socials, antropològics, psicològics i mediàtics no solament del futbol sinó també de l'olimpisme i d'altres esports.

Conflicte d'interessos

Les autories no han comunicat cap conflicte d'interessos.

- Quiivy, R. & Campenhoudt, L. V. (2004). *Manual de búsqueda en Ciencias Sociales*. Barcelona: Herder.
- Rey, P. (2005). *Análisis temático de la obra narrativa y periodística de Manuel Vázquez Montalbán* (Tesi doctoral inèdita, Universitat Pontificia de Salamanca, Salamanca, Espanya).
- Rius, J. (2004). L'esport per a M. Vázquez Montalbán. *Apunts. Educació Física i Esports* (75), 92-97.
- Rius, J. (2006). *Paseos por el deporte (en memoria de Manuel Vázquez Montalbán)*. Barcelona: Col·legi de Llicenciats en Educació Física i Ciències de l'Activitat Física i l'Esport de Catalunya.
- Salgado, F. (2009). *La construcció de la identitat periodística de Manuel Vázquez Montalbán. De la censura a la transició (1960-1978)* (Tesi doctoral inèdita, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, Espanya).
- Salvador, J. (2005). *Fútbol: metàfora d'una guerra freda*. Barcelona: Proa.
- Salvador, J. L. (2004). *El deporte en Occidente. Historia, cultura y política*. Madrid: Cátedra.
- Santacana, C. (2005). *El Barça i el franquisme*. Barcelona: Mina.
- Santacana, C. (2008). Pensant l'esport: els intel·lectuals i l'esport a Catalunya. A C. Santacana (Coord.), *L'esport a Catalunya. Nadala 2008* (pàg. 30-43). Barcelona: Fundació Lluís Carulla.
- Shaw, D. (1987). *Fútbol y franquismo*. Madrid: Alianza.
- Verdú, V. (1980). *El fútbol. Mitos, ritos y símbolos*. Madrid: Alianza.